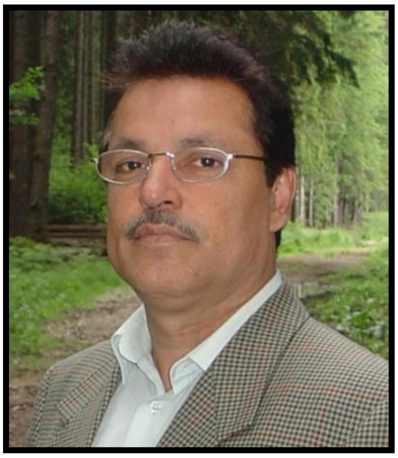

اروابناد ډاکتر حنیف بکتاش د پښتو ادب نوښتګر، انځورګر او پرښکلا مین شاعر

زموږ په ادب پالونکي هیواد کې د پیړیو پیړیو راهیسې مخکښو، نامتو او لویو لیکوالو، ادبي او فرهنګي شخصیتونو او شاعرانو د نوښتګرو اندونو، پوهې، قلم، ادب او علم په وسیله د هیواد د عیني او ریښتیني حوادثو او پیښو په اړه داسې لیکنې او څېړنې کړي دي، چې د دوی مقام د سیاست او ادب په تاریخ کې څرګند او د درناوۍ وړ ځای لري . دغو اتلانو هم د تورې او هم د قلم په وسیله د عمل په ډګر کې د خپلو ادبي او فرهنګي هلو ځلو تر څنګ د هیواد د خپلواکۍ، آزادۍ او دموکراسۍ په ګټلو کې فعاله ونډه تر سره کړې ده . له امیر کروړجهان پهلوان نه نیولې تر شیرشاه سوري، بایزید روښان، خوشحال خان خټک، میرویس نیکه او لوی احمدشاه بابا پورې ټول د تورې او قلم، پوهې اوتدبیر اتلان تیر شوي دي . دوی ټولو هڅه کړې ده چې هیواد د ناپوهې، نادانې، فقر، ظلم، خپلمخۍ (استبداد)، زور واکۍ او فساد د منګلو څخه وژغوري .

زموږ د هیواد زیاترو لیکوالو، ادیبانو او شاعرانو د خپل توان او استعداد سره سم د ټولنې ستونزې، خپګان، نهیلې، عیني پیښې، حوادث په ډیر واقعبینانه توګه د شخصي ملاحظاتو او تعصباتو او احساساتو نه پرته لیکلي دي، چې د دوی دا ارزښتمن کار زموږ د هیواد اوسني او راتلونکو نسلونو ته یو لوی علمي ، سیاسي، ملي، ادبي او فرهنګي خدمت ګڼل کیږي .

زموږ د هیواد زیاترو لیکوالو او شاعرانو، ادیبانو او فرهنګیانو د پښتو معاصر ادب په تاریخ کې د ډیرو سترو اثارو او شعري ارزښتونو د هستونو څښتنان دي، چې زموږ اوسني او راتلونکي نسلونه ته د میراث په توګه دا اثار یوه ستره شتمني او پانګه ده . دا اثار هم معنوي ارزښت لري او هم شعري او ادبي جوهر لري .

یو له دغو لیکوالو او شاعرانو له ډلې څخه ، سیاست پوه، تاریخ پوه، ادب پوه، ژمن، وتلی، شاعر اروابناد ډاکتر حنیف بکتاش دی، چې د خپل قلم، اندو پوهې له لارې یې زموږ د پښتو ادب ګلبڼ ښیرازه، سمسور، او رنګین ساتلی دی .

ډاکتر حنیف بکتاش زموږ په هیواد کې یو پیژندل شوی ،مخور لیکوال او شاعر و، چې په (۱۳۴۱) لمریز کال کې د (وردګ) ولایت په میدان ښار کې زیږدلی دی . ده خپلې لومړنې زده

کړې په مزارشریف، میدان ښار، قندهار، هلمند او نورې زده کړې یې د کابل د حبیبې په لیسه کې پای ته رسولي دي . وروسته یې په مسکو کې د نړی په معاصر تاریخ کې د ډاکترۍ دیپلوم تر لاسه کړې دی .

د یادوني وړ ګڼم که چیرې د ده شعرونه په غور سره ولولو، نو دا څرګندیږي چې دی د ځانګړي هنري، ادبي او علمي سبک خاوند شخصیت و ، او د ده شعرونه د ده د شاعرانه او هنري تخیل، ځپانده، روښانه او نوښتګر فکر او آزمویني زیږنده دي .

- ښاغلي اکادمیسین سلیمان لایق چې زموږ د هیواد یو وتلي، نامتو او انقلابي لیکوال، شاعر او ادیب دی، د ارواښاد ډاکتر حنیف بکتاش د هغې ټولګې په تړاو چې په نامه دې (کله چې لمر دخدای آیتونه لولي) یادیږي داسې لیکلي دي :

((.... د هنرمن سبک ځانګړی او د ده په ذات پورې تړلی وي . زما خپل نظر دا دی چې په شاعرانو کې د سبکونو توپیر کټ مټ هغسې دی لکه چې د دوی په ښو ، آوازونو او د ژوند په ځانګړیو تګ توګو کې لیدل کیږي . د (لون ګیزس) دغه وجیزه د سبک په پیژندنه کې ډېره ژوره ده چې وایي : ((د هر چا سبک پخپله هغه شخص دی .

همدا راز د بکتاش سبک یوازې په ده پورې ځانګړی دی کوم چې په دې سریځه کې په بشپړ ډول معرفی شوی دی ...))

او په بل ځای کې وایي :

((.... د بکتاش د دغې ټولګې زیاتره شعرونه ښکلاییزو ځانګړونو، انساني مفکورو او د وطن میني ته ځانګړي شوي دي . او د ده لوی کمال دا دی چې دی په خپلو هستونو کې تغزلي ښکلا او رزمي هیجان داسې سره اوبي چې د یوه پاخه شاعر پر زیږیدو شاهدي وایي .

بکتاش په شعر کې د تجدد او نوښت یو جدي پلوی دی . د شعر په دې دفتر کې د دودیز و شعرونو په نسبت نوي شعرونه هم د کیفیت او هم د کمیت ارجحیت لري . دی حتی په دودیزو تغزلي هستونو کې غزل، ځلوریځې او د هغوی په نورو ډولونو کې د کلاسیکانو له منل شویو شعري کلمو څخه لکه : د وروځو توره، د ښو غشي، د مخ سپوږمی، زاهد، محتسب، خرابات، رند، او نورونه کار نه اخلي او حتی هغه ترکیبونه، مصطلحات او مقولي نه کاروي چې دودیز شعر دخیالونو د انځورونو په جوړولو کې پیرئ د ښکلا د ننداریینې لپاره کارول شوي دي لکه : د زلفو ماران، مړې سترګې، د نقطې غوندې تنګه خوله او د ویښته غوندې نرې ملا د ښځې لپاره منفی صفات چې په دودیز شعر کې یې نمونې کمې نه دي لکه : لولی، هرجایي، بیوفا، دروغجنه، مکاره، کوډګره، او غولونکې پخپل کلام کې نه کاروي . حتی په هغو هستونو کې

چې په دوديزو قالبونو کې يې وړاندې کوي نوي او له زمان سره وړ اصطلاحات اختراع کوي ، شعري روح وربخښي او په دې توګه دوديز شعر ته نوي تصويرونه ورننه باسي او نوښت ورکوي ...))

زه د تيارې او سپيدې تر منځه
د نښت پر ټکي لکه سات پاتې يم
پر شاوخوا مې دي د غم لښکرې
لکه بې وسه باچا مات پاتې يم
هره خوا ګورم ديوالونه ښکاري
لکه چې ګور کې کرايي ناست يم
روح رانه تښتي، زړه ياري نه کوي
آسمان ته لاس په ګدايي ناست يم
(د نښت پر ټکي مخ ۲۶)

او په بل ځای کې لايق صاحب وايي :

((.... د بکتاش په ټولو آثاروکې ، که هغه ړومبني دي که وروستني ، زه داسې يو څه نه وينم چې له مجرد شعر سره (شعر د شعر لپاره) د ده فکري اړيکه وښيي .

د ده د شعر دغه دفتر او ټول نور سره او ناسره اثار د ژوند او انسان په باره کې ليکل شوي او په مينې ، مبارزې ، هوډونو او ارمانونو ډک شوي دي :

۱ـ دا زما د کلي د بزګر لاسونه چا تړلي ؟

پر دې ويالي کومه داړه راغلې ؟

چې په لښتيو کې مسکا نه خوځي

او په پټيو کې ،

د مينې پر ځای

فصل اغزي زيږوي !

زمانه ولې داسې شنده ښکاري ؟

مینې کې ولې اعتماد مړ شوی ؟

هنداره ولې تصویر نه شي ښودی ؟

سبا کې ولې رڼا نه بهیږي

آسمانه ړوند یې ،

ولې نه نړیږې ؟ !

شړلې مسکا مخ ۲۱))

د لایق صاحب د لیکنې پر استناد په رښتیا سره چې د حنیف بکتاش په شعرونو کې هغه ترکیبي عناصر لکه : احساس ، عاطفه، وزن ، کلام او داسې نور ژبني ترکیبونه په داسې فورم او شکل کې ترتیب شوي دي ، چې د ده د شعر معنا، مفهوم ، سکالو (موضوع) او پیغام په ډیر هنرمندانه او ظریفانه ډول بیانوي ، چې لوستونکي او اوریدونکي یې په خوند، ننداره او اوریدلو نه مړیږي .
- دا پر هیواد مین لیکوال او شاعر په تنکۍ ځواني کې شعر و ادب ته مخه کړې هغه ذاتي او فطري استعداد او ذکاوت چې ده درلود، دی دې ته وهڅیدو چې په (۱۳۵۴) لمریز کال کې د افغانستان په کچه دیو مخکښ او نوښتګر شاعر په توګه په یوه ادبي کانکور کې د شعر جایزه وګټي . د ده په سل ګونو لیکنې او څیړنې د هیواد په رسنیو کې خپرې شوي دي . ده نه یوازې په پښتو ژبه بلکې په دري – فارسي ژبې هم لیکنې کړې دي .

- زموږ د پښتو ژبې او ادب نومیالي لیکوال، رسنوال او تکړه وینا وال استاد پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار په خپله یوه لیکنه کې د اروابناد حنیف بکتاش په اړه داسې کښلي دي :

((ځوانیمرګ بکتاش

د یادونو یو تلپاتې ځپرکی

په هېواد کې د جمهوري اوښتون دویم پسرلی وو د زینب سېنما په تالار کې د مور ورځ نمانځل کېده او (مېرمن زینب داود) هغو شاعرانو ته جایزې وروېشلې چې اړونده یې سیالۍ ګټلې وه .

هسې خو به د هر یوه ګټونکي له نوم اخېستنې او ستېج ته له بلنې سره، اوږدې اوږدې چکچکې کېدلې، خو کله چې ویاند په ډېر شورو ولوله انګازه کړه :

اوس به یوه تنکي ځوان شاعر ((حنیف بکتاش)) ته بلنه ورکړو چې ستېج ته راشي او خپله جایزه تر لا سه کړي!

له پرلپسې لاس پړکاوو او شورو هاهاوو سره د نندار چیانو دا تلوسه هم هماغه شېبه پایته ورسېده چې یې ولیدل، سور سپین تنکی شاعر له خپل ښکلي شعر سره د هېواد د کومې ژبتوکمیزې ډلې استازي کوي!

د تورکي توکمي مریي ((بکتاش)) نوم هغه شپې ورځې د ټولو کابل مېشتو په ذهنونو کې په دې راټوکېدلی وو چې له شاعرې ((بلخي رابعې)) سره یې د وینې او مینې داستان د ((نذیر فلم)) له خوا تازه تر سېنمایي پردې رسېدلی وو. داسې چې تر اور ژبې شاعرې د هغه مریي ځار ځېلې ځېره ډېره ولولیزه او عاطفي ځلېدلې وه .

دا هم دومره هېښنده نه وه چې نقش یې هم یوه پښتون توکمي (شادان) او همدا راز یې بله مرکزي ځېره اروابناد داود فاراني ځلولې وه .

په دې توګه زموږ ځوانیمرګ شاعر له هماغو لومړیو ځخه د ((باداري مینې)) پرځای ((مریی بکتاش)) ځان ته د الهام سرچینه ټاکلې وه . هغه په ټوله ربښتینولۍ د دویم- دربېم انقلابي پښت د یوه استازندویه او ژمندویه په توګه له تنکۍ ځوانۍ نه د شعرو رزم ګډ مورچل ته را دانګلي ول .

بې له دې یې چې ځه ناځه ارامه منځپاړکیزه آره ستر ګې ور وبرېښوي، له زیارکښ انسان سره یې د ژوند تر روستۍ سلګۍ خپل اندوژوند ټینګ و ترینګ ساتلي ول .

رزمیالي شاعر دا ستر ارمان هم له ځان سره تورو خاورو ته یووړ چې د لومړي پښت پر خلاف یوازې شعرو شاعري همرزمو ته د پزې پېزوان نه کړي ، بلکې خپله پوهنیزه ځانګه ((تاریخ)) هم ور سره مله کاندې او د ترشا پربښې جنګ وجهل ځپلې پښتني-افغاني ټولنې د ژغورو روښانګرۍ لپاره یې پرکار وا چوي. له دې ناځبره چې د نورو زرګونو

جنګيالو په ځېر جلا وطنۍ ته اړېستل کېږي او ورسره ورسره د (بي بي سي) سرخوږلي ويانديٰ ته!
ده وکړای شول، په هغه لړکي د ((هېلمند)) په بدل نامه، د يوې ادبي- هوسايېزې خپرونې له لارې په زړه پورې پيغام د خپلو پرګنو تر غوږه ورسوي . خو له بده مرغه چې هغه اوريزه- رسنيزه کار و بوختيا ورپورې اور شوه .
د هماغه اور لمبې اولوخړې وې چې دوياړلي ژوند و ژواک پېنځمه لسيزه يې ورباندې ويرژلي او زهر ژ لي کړه، ترڅو يې په ځوانه ځوانۍ کې د مرګ کومي ته ور برابرکړ .
حنيف بکتاش تر پايه له خپلې خوښې خنداني لوښې سره سم هغه ګرد رنځونه او دردونه په زړه کې پټ وساتل ، خو له شعري سېمبولونو يې پوره راجوتېده چې د ننه نړۍ يې تر څومره فشار لاندې راوستې، د ګل غوندې يې شونډې هماغسې خنداني، خو د غوټۍ په ځېر يې زړه هغسې له وينو ډک وو.

د نا مهالي مرګ بلهاري شاعر يوه په زړه پورې لوښه دا وه چې تازه کښلی شعر به يې دوستانو ته اوراوه او ورسره ورسره به يې ترې د ارزوني غوښتنه هم کوله او په دې لړ کې يې زه يې هم له دې لوروني بې برخې نه پاتېدم . سره له دې، به ما په ټوکو ټوکو کې ورغبرګوله چې دا يا هغه ټکی يې د کوم تاريخ وهلي زاړه بوت ((شعاري)) پېښې دي!
و به يې خندل، سم له سموني به يې قلم راواخېست، هغه ټکی به يې ور سهي کړ او هله به يې له سره را واوراوه .

هرګوره، دا به د چا په اروا کې هم نه ګرځېده چې نا ببره مرګی به يو داسې خوږ ژبی ويناوال له ناپايه نا غوړېدلو انساني ارمانونو سره په ځوانه ځوانۍ کې له خپلو نيمه خوا پرګنو، اړوندانو او يارانو دو ستا نو څخه اخلي او يوې تلپاتې جلا وطنۍ ته به يې ور لېږدوي .
د تلپاتې حنيف بکتاش اروادې ښاده وي!))

د پوهاند استاد زيار صاحب د ليکنې پر استناد په رښتيا سره چې اروا ښاد ډاکتر حنيف بکتاش زموږ د هيواد هغه ادبي او فرهنګي شخصيت و، چې د ده په شعرونو کې معنوي ارزښتونه، د هيواد، خلکو او ټولنې او ټولنيزو اړيکو په اړه د ده احساس، عواطف ، جذبې او ولولې، سپېڅلې هيلې او ارمانونه، اورنۍ مينه او افکار، له ورايه معلوميږي .

- ښاغلی صدیق کاوون توفاني ، چې زموږ د هیواد په ادبي، فرهنګي او سیاسي ډګر کې یو پیاوړی، وتلې او پیژندل شوی لیکوال، شاعر، ادبي او فرهنګي شخصیت دی ، په خپله یوه لیکنه کې د اروابناد حنیف بکتاش د ادبي او فرهنګي شخصیت په اړه داسي کښلي دي :

((.... اروابناد حنیف بکتاش زموږ د سرګردانه او لالهانده نسل د رزمونو او سنګرونو شاعر ، د ماتو او بریو، غمونو او خوښیو یو زړور او آګاه راوي و . یوازې راوي نه ، بلکې پخپله هم د زیار ایستونکي انسان د مبارزې د سرې لارې نه ستړی کېدونکی لاروی و. هغه د خپل لنډ خو ویاړلي ژوند زیاته برخه د ستم او استبداد ، زورواکۍ او زرپرستۍ ، ناپوهۍ او جهالت پر ضد د مبارزې سپېڅلې چارې ته وقف کړې وه .
د خپلې تنکۍ ځوانۍ په کلونو کې د پښتو ادب پر آسمان وځلېد ، پلوشو یې ډېر ذهنونه روښانه او ډېر فکرونه تازه کړل . شعر یې ښکلی شو ، له نوښتونو ډک شو او په هماغه کچه چې د عمر په لحاظ پخېده شعر یې هم پوخ ، رنګین او صیقل شو .
د پښتو آزاد شعر او په ځانګړې ډول « سپین شعر » په بڼ کې یې داسي ګلبوټې وکرل چې تر ډېرو وختونو پورې به د ښکلا او نوښت ورمې خوروي او زړونو ته به تازه ګي وربښي .
حنیف بکتاش تر هر څه د مخه په خپل شعر کې خپل ځان موندلی و ، خپل چاپېریال او خپله ټولنه یې موندلې وه . خپل او د خپلې ټولنې غمونه او دردونه یې موندلي وو نو ځکه خو یې په هر شعر کې د ده او د ده د ټولنې د ژوندانه انعکاس وینو .
زه د بکتاش په شعر کې د ده د ژوندانه د زخمي شیبو غبرګون په ډاګه وینم . زه دا هم وینم چې لکه د یوه ماهر انځورګر په شان یې د خپل ژوبل احساس له هرې شیبې څخه یوه رنګینه تابلو جوړه کړېده چې ډېر څه د ویلو او احساسولو لپاره لري . موږ باید د هغه د شعر هرې تابلو ته ځیر شو ، په دقت یې وګورو او ولولو، تر څو و پوهیږو چې دغه زرینفکره انځورګر موږ ته د کوم پیغام لېږدول غواړي ...))

د کاوون صاحب د لیکنې پر استناد، اروابناد حنیف بکتاش هغه هوډمن او با احساسه شاعر او ادیب و، چې په خپلو شعرونو کې یې د خپلې ټولنې د خلکو د زړنو غمونه او دردونه ، د کونډې، رنډې او یتیمانوسره خواخوږي ، د پښتو، پښتونولي او پښتو ژبې سره چې د انساني، اخلاقي، علمي، اسلامي، ملي او پښتني اوصافو او فضایلو نه ډکه ژبه ده پاکه او سپېڅلې مینه د

يو مقدس ارمان، موخه او مقصد په توګه په ډېرو ښکلو افکارو، هر اړخيزو او جامع انځورونو، خيالونو او سمبولونو کې په ډېر ظريفانه او هنرمندانه ډول ترسيم کړي دي ، چې د ده دا هنري او ادبي هلې ځلې او خدمتونه د خورا ستاينې او قدر وړ دي . د بېلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

شړلې مسکا

وطن مې ،
لکه د وينو غوټۍ
لکه د اوښکو څپه
لکه له شونډو پر شا شوې مسکا
لکه له زړه نه راوتلې سلګۍ
د وير پر پاڼه باندې ورژېده
وطن مې ،
لکه زړه سندره
لکه د کلي چنا ر
لکه سرکښه مجنون
لکه عيسی غوندې د مينې مفهوم
لکه بودا غوندې ترتله مضمون
پر هره کاڼه ، کاڼه
د ياد پر پاڼه ، پاڼه
وليکل شو .
...

او يا وايي :

بې تقديره شېبې

خدايه !
دا ستا د آيتونو تفسير څنګه کيږي ؟!
آسمانه ستا په وېش کې
دا زمونږ قسمت څنګه دی ؟
تن مې ،

د کلي د سهار د سپينو پرخو په څپر
له پرهرونو ډک دی
زړه مې ،
د غره په څېرمه
له ماتمونو ډک دی
سينه د دود له تنفسه ستړې
باغ مې تپي ، تپي دی
چينه کې سا وچه ده
او د پسرلي په هديره کې شمال
پر وچو څانگو باندې
لوبې کوي .
...
او يا وايي :
کابله مه ژاړه ته

ما درته ډير ژړلي
کابله وخانده بيا
کابله وغوړېږه
دريڅه پرانيزه د باغ پر لوري
چې زما د زړه ، دا نړېدلې نړۍ
يو ځلې بيا د سرو گلانو له عطرو ډکه شي
کابله مه ژاړه ته
کابله وخانده بيا
د قرآن غله له کابله وزه
دا زما د اوښکو له ساحله وزه
زموږ د سرونو د کرلو شيبو
له دې حاصله وزه
دا زما د زړه له کوڅې
زما د فکرونو له منزله وزه

د قرآن غله له کابله وزه
کابله مه ژاړه ته
کابله وخانده بیا
کابله لوړ شه
کابله نر شه
کابله ستر شه
کابله ودروه
یو ځلي ودروه
دا زموږ د اوښکو سفر
...
او یا وایي :
د غوړېدلو هیله
که ځمکه نه غوړیږي
که په لښتي کې مینه نه بهیږي
که په پتي کې د غنمو پر ځای
مونږه سرونه کرو
که په ځنګله کې وږمه نه چلیږي
او د سپېدې پر لمن
د لمر سپېڅلې، وړانګې
نه ځلیږي
د ماشومانو پر تنکیو شونډو
کله به وغوړیږي
د خوشحالیو مسکا
او د نیالګیو په رګونوکې به
کله جاري شي
د ژوندانه سندرې ؟!
...
او یا وایي :
زه د تیارې او د سپېدې تر منځه

د ښت پر ټکي لکه سات پاتې یم
پر شاو خوامې دي د غم لښکرې
لکه بې وسه باچا مات پاتې یم
هره خوا ګورم دیوالونه ښکاري
لکه چې ګور کې کرایي ناست یمه
روح رانه تښتي ، زړه یاري نه کوي
آسمان ته لاس په ګدایي ناست یمه
...
او یا وایي :
د ما زدیګر لمنه سره په وینو
دا زمونږ د لمر جنازه چېرې وړي ؟
منګي مات شوي د ګودر پر غاړه
د دې ګودر جنازه چېرې وړې؟
باغ مو زخمي شو د هوس پر تبر
د شنو فصلونو هدیره چېرې ده ؟
مینه له زړونو تښتېدلې چیرته ؟
زمونږ د یادونو هدیره چېرې ده ؟
...
او یا وایي :
یې نجلی ، یې نجلۍ!
سترګې دې پرانیزه ، د ناز په وړمو
سر دې کړه پورته
د آسمان لوري ته
چې په آسمان کې ، دریڅه پرانیستې
څه ښایسته ، په جنتي رنګونو
که مونږ له دغې دریڅې نه تېر شوو
زمونږ د ایمان ،
او د ښکلا ، د باغ ګلونه به بیا
وغوړېږي

گوره چې دغه، شپېه تېره نه شي
گوره چې تېره نه شي !
...
- ښاغلي ډاکتر صاحب ببرک ارغند چې یو نامتو ژورنالیست، نوښتگر او مخکښ داستان لیکونکې دی، په خپله یوه لیکنه کې د ارواښاد حنیف بکتاش د علمي، ادبي شخصیت په اړه داسې وايي :
((....حنیف بکتاش با عشق زیست، با نقد پویا شد و با انساندوستی جاودانه گشت
حنیف بکتاش شاعر بلند آوازه در سال (1961) در میدان شهرِ ولایت وردک در یک خانوادهٔ روشنفکر به دنیا آمد .تحصیلات ابتدایی خویش را به ترتیب در شهر های مزار شریف ، میدان شهر ، کندهار و هلمند ادامه داد و در سال (1978) از لیسهٔ حبیبیه فارغ شد .
انستیتوتِ پیداکوژی را به پایان رسانید و سند دوکتورایش را در رشته تاریخ از اتحاد شوروی آن زمان بدست آورد . زبانهای پشتو، فارسی دری ، روسی و انگلیسی را میدانست ویکی از چهره های اثرگذار در مبارزات سیاسی جوانان افغانستان بشمار میرفت . از این نویسنده و شاعر فرهیخته آثاری چون « یادداشتها و نوشته ها » ، مجموعهٔ « دځنګله سترګوکې » و مجموعه های « کله چې لمر د خدای ایتونه لولي » ، « شعری که خنجر است » و « صدا » به زبانهای پشتو و دری زینت چاپ یافته اند.
بکتاش شاعری عدالتخواه و مبارز بود و تا پایان عمرش بر سرِ عقایدش استوار ماند ؛ اما هیچگاهی ادبیات را در خدمت ایدیالوژی قرار نداد . نه فرمایش گرفت و نه فرمایش داد . صمیمی ، متواضع و دانشمند بود . باور های حاکم در کشورش را همواره با دید انتقادی مینگریست و علیه سرکوب سیاسی و فقر و بیعدالتی به پا میایستاد. دوست محرومان و بینوایان بود و آنانی را که لب از نکوهش ظالمین فرو میبستند مورد نقد و انتقاد قرار میداد .این شاعر گرانمایه عمرِ پُر بار خویش را در راهِ خدمت به مردم به ویژه محرومان به پایان برد. بکتاش به این باور بود که ضمانتِ پایدار ماندن هر جامعه بر میگردد به باورِ عمیق مردمش به عدالت اجتماعی و احترام به فضیلت و دانایی و عقل و خرد و تزکیه روح و جسم افراد آن جامعه . این شاعر متفکر و دارای اندیشه های انسانی با شعر ، عشق ، ایستاده گی و مقاومت زیست و با نقد پویا شد و با انساندوستی در قلب دوستدارانش جاودانه گردید . شعر بکتاش بیان اندیشه ها و آرمانهای والای انسانیست که با هنرمندی و عاشقانه سروده شده اند .او در اشعارش آشفته گی اجتماع و انسانهای از خود بیگانه شده وسرگشته گی انسان معاصر کشورش را در دایرهٔ افکار و اندیشه های خودش و مناسبات اجتماعی حاکم با خلاقیت هنری بیان میدارد .این شاعر آزاده ، آگاه و پر شور، عاشق

آزادی ، زیبایی و مورد احترام و بزرگداشت مجامع فرهنگی و سیاسی کشور بوده و است .
جوانان از کارکردهایش اثر میپذیرند . مجموعه های « دځنګله سترګوکي » و « کله چی لمر د
خدای ایتونه لولي » به شخصیت فرهنگی و ادبی این شاعر ورجاوند سیمای خاص و برازنده یی
بخشیده اند که قابل دقت و درنگ میباشد . نبود بکتاش ، یک ضایعه است ...))

په ریښتیا سره اروابناد بکتاش هغه با احساسه لیکوال او شاعر و، چې د خپلو هیوادوالو د
دردونو، غمونو، غربت، بیوسي او بې وزلي سره دردمن او غمجن و . ده د وطن او هیوا
دوالو سره، د ادب پالو، هنر پالو او فرهنګ پالو انسانانو سره ځانګړې مینه لرله . د آزادۍ،
خپلواکی او دموکراسی سره، د پښتون او پښتونولي سره، د انسان او انساني کرامت سره ژوره
مینه او اخلاص درلود .

- ښاغلی افضل ټکور چې زموږ د هیواد خوږ ژبې شاعر، تکړه او پیژندل شوی لیکوال
دی، د اروابناد بکتاش صاحب سره د خپلې پیژنګلوی په اړه په خپله یوه لیکنه کې داسې
کښلي دي :

((.... جدایي د اشنایانو هر دم کاندي
په رحمان باندی د تورو ګوزارونه
د انجنیر صاحب مسعود په قلم او اند یې رحمتونه شه، زه خو کله داسې انګیرم که دی نه وي
نو پښتو هغسی بوله چې وایي :

چایي پلو له مخ وانخیست
پښتو لا هسې بکره پرته ده

او بیا په دې جلا وطنی خو هسې هم د انجنیر صاحب علمي او ادبي هلی ځلی د ډیری ستاینې
جوګه دي ، پر یوځان دومره علمي او ادبي کارونه کوي چې ډیر یې نه شي کولی . دوه دری
ورځې مخکې یې راته وویل چې دپښتو ژبې د ښه شاعر او لیکوال اروابناد حنیف بکتاش په
اړه څه ورته ولیکم . که ریښتیا ووایم ځان راته لږ څه پیکه ښکاره شو ځکه چې پر بکتاش
خو په کار وو چې په هماغه توده کې چې هغه له موږ نه بیل شو او خپل عمر یې

دوستانو ته پرېښود یو څه لیکلي وای او د هغه روح ته مې د عقیدت ګلونه وړاندې کړي وای
،خو هغه د حمزه بابا خبره ده چې وایي :

واعظه ته چې ما بیکار بولې
دا بیکاري جوړی څه کار نه دی

نو په بې کاری او تمبلی کې مې د هغه په مړینه که هر څومره او ښکې توی کړلې نو زه فکر کوم چې هغه حق ما نه دی ادا کړی چې د اروا ښاد بکتاش پر ما وو، ځکه زه او بکتاش تقریبا او که رښتیا ووایم نو ټیک همزولي یو زه او هغه دواړه په کابل کې په شپیتمو کلونو کې اشنا شولو دا داسې کلونه وو چې په کابل او په ټول هیواد لکه د اوس غوندې دجګړی اورونه بل وو،سری لښکرې وی سره شعرونه وو، او سره شعارونه ... مرحوم بکتاش د واکمن ګوند غړی وو او زه بر عکس، هغه یوه ادبي، سیاسي لاره لرله او ما ادبي لاره، خو زه او دی ډیر سره نژدی وو، زما او د ده د نژدیوالي علت یو ګډ ټکی وو، او هغه ګډ ټکی شاعری وه، ما او ده دواړو له شعر سره مینه لرله او دغې میني موږ یو د بل ملګري کړي وو،
مشاعرو او غونډو کې به مو که کله د حاکم ګوند یا ډلی ټپلی پر ضد هم څه ویل نو دی به موسکی شو او د تاید سر به یې وخو ځولو، دا د ده یوه لویه ځانګړنه وه چې دټولو لیکوالو او فرهنګیانو سره یې ډیره مینه او راشه درشه کوله، هغه ته ادبي او فرهنګي راشه درشه له سیاسي هغه ډیر ګران وو.
هغه له مانه لږ څه وروسته له کابله پینی سپکی کړلی، په مسکو کې بیا سره یو ځای وو، خو زه هلته ډیر پاتی شوم او دی لندن ته راکډه شو،کلونه وروسته په لندن کې سره یو ځای شولو هر وخت چې به مو ولیدلو، نو د یو بل په لیده به نه مړیدلو، او ما ته به یې وویل : مړه، ته خو یو غزل راته ووایه ډیر وخت کیږي چې شعر مو نه دی لیکلې ،کله کله به ما ورته یو نیم غزل او ده به راته خپل ازاد شعر زمزمه کړ، زما په اند اروښاد بکتاش زموږ د هیواد د معاصر شعري بهیر له مخکښو څیرو څخه دی په ازاد او سپین شعر کې خو دی ډیر برلاسی وو، شعر یې د وطن له میني نه د خپلو خلکو سره له میني نه ډک وو، او دغه مینه ده چې د هغه نوم او یاد به د تل لپاره ژوندی ساتي .
روح دې ښاد او یاد یې تل ژوندی اوسي
تیاری د قبر ورته رڼا شه
اوس همدومره

په مینه ...))

اروابناد حنیف بکتاش نه یوازې چې یو تکړه ادیب او شاعر و، ده په سیاست او ټولنیزو مسایلو کې هم فعاله ونډه درلوده . په ټولنیزو او سیاسي فعالیتونو او کارونو کې په ځانګړي توګه د ځوانانو په دیموکراتیک سازمان کې د ده واقعي او ریشتیني افکار عواطف او احساسات چې په ډیر مبتکرانه ډول ځوانانو ته بیان شوي دي او د ځوانانو د شعور او افکارو په راویښولو کې او د دوی د ملي احساساتو او جذباتو په راپارولو کې یې با ارزښته نقش لوبولی دی د خورا ستاینې او قدر وړ دي .

- ښاغلی داکتر اسد محسن زاده چې زموږ د هیواد یو تکړه لیکوال، سیاسي او ټولنیز شخصیت دی او د ځوانانو په دیموکراتیک سازمان کې د نړیوال اړیکو د څانګې مسوول و، د اروابناد بکتاش صاحب سره د خپلې پیژندګلوۍ په اړه په خپله یوه لیکنه کې داسې کښلي دي :

((.... زمانیکه من در سازمان دیموکراتیک جوانان افغانستان مصروف وظایف بودم، با زنده یاد داکتر حنیف بکتاش که جوان حدود بیست ساله ای بود آشنا شدم . وی چون خلیل خسرو، یحیی و عتیق رحیمی همیش کتابی زیربغل داشت . اهل کتاب و مطالعه بود . برای همین هم شده بود رئیس و یا مسوول شعبه کارسیاسی و توده ای س د ج ا. به دری و پشتو شعر می سرود و با آنکه از نظر سن جوان بود شعرهایش شیرین و پیام صلح ، عشق ، پیشرفت ، شور و مقاومت را حمل میکرد. بیشتر رهنمود ، مضمون و پیام مینوشت . دستمایه تلاش های سیاسی و فرهنگی اش پیهم در رسانه های سازمان نشر میشد. گاهی به شکل رهنمود شعبه کار سیاسی و توده ای و زمانی به گونه مقاله و دیدگاه های شخصی .

با آنکه در یک عمارت و منزل با هم کارمیکردیم گاه گاهی چنین رخ میداد که ماه ها همدیگر را نمی دیدیم . من درخارج و او در ولایات . چند باری چنین رخداد که همدیگر را پس از چند ماهی در یکی از ولایات ببینیم و از کار و روزگار مان باهم درد دل نماییم . من با هیات ها و ژورنالیستان خارجی و او با گروه هنری و یا تیم کاری سیاسی - تبلیغی اش .

وقتی درفش جوانان در آسمان رسانه های کشور درخشیدن گرفت از همان روزهای نخست هر دو با آن همکار و یاور شدیم . وی درباره مسایل فرهنگی و سیاسی به ویژه در باره کار سیاسی توده ای در میان جوانان مینوشت من در کنار مسایل سیاسی و فرهنگی به مسایل بین المللی و جنبش جهانی دانشجویان و جوانان میپرداختم . در این سالها به همدمی با مردم و جوانان توجه زیادی شده وتلاش های فرهنگی جوانان با ستایش و جانبداری فراوانی روبرو میشد. آفریده های فرهنگی و ادبی شاعران و نویسنده گان جوان مورد حمایت دولت ، حزب و

سازمان قرارداشت . دراین سالها نخستین مجموعه شعری حنیف بکتاش اقبال چاپ یافت و مورد ستایش و آزرم قرارگرفت .

حنبف با اخلاص مینوشت و راه رشد و پویایی می پیمود و مسوولیت های بزرگتر سیاسی را به گردن گرفت . درچنین روزگاری پرجنبش و تلاش راه مان از هم جدا شد. من رفتم به کار سابقه ام و بعداش به کار دانشگاهی ، سربازی و روزنامه نگاری .

***

وقتی در جولای (۲۰۰۵) ترسایی با وی درلندن دیدم دیگر بیش از یکنیم دهه از آخرین دیدارمان گذشته بود . در این سالها او داده های بهتری و پرمایه تری را به جامعه علمی و ادبی کشور هدیه کرده بود.

چندی پستر از بیماری اش اگاه شدم . برایش آرزوی جانجوری و تندرستی کردم . وقتی دراکتوبر سال (۲۰۱۲) ترسایی « بازگشت دوباره به زنده گی » را به دوستان و همر زمانش نوید داد سخت خوشنود شده برایش این برگشت را مبارک گفتم . دریغ که این برگشت آماده گی تازه برای سفر برگشت ناپذیر و همیشه گی بود .

حنیف انسان نیکومنش و نیکو کردار بود و سزاوار دوستی و محبت . بر آورد و ارزشیابی آفرینش های ادبی و نوشته هایش نشانده اندیشه های پیشروانه آن محیط سیاسی ای بود که وی در آن میزیست و به تماشای وجود بیرون میپرداخت . جهان مبارزه ، بیدار سازی انسان ، کار و آفرینش و راز و پیوند های بیشمار!

یادش گرامی باد!

په رښتیا سره چې ارواښاد داکتر حنیف بکتاش د خپلو علمي، هنري او ادبي هلو ځلو او خدمتونو په وسیله د پښتو ادب ډیوې بلې ساتلي وې . د ده په شعرونو کې هنري رنګ، خوند او ښکلا له ورایه معلومیږي . د د ه ملي ، وطني او انساني اهداف او احساسات د ځوانانو په ذهنونو او زړونو کې ژوندي پاتې دي او د ده شخصیت ته د ادب او سیاست مینه وال په تیرا بیا ځوانان په ډیره درنه سترګه ګوري .

- ښاغلی زلمی نصرت چې زموږ د هیواد یو تکړه لیکوال، سیاسي او ټولنیز شخصیت دی، د ارواښاد بکتاش صاحب سره د خپلې پیژندګلوې په اړه په خپله یوه لیکنه کې داسې کښلي دي :

((.... شناختم با زنده یاد داکتر حنیف بکتاش بر میگردد به سال های (1358) خورشیدی زمانیکه در بخش کار با جوانان مصروف شدم . او یکی از چهره های مبارز رسالتمند و عدالتخوا ویکی از پیشکسوتان ممتاز جنبش جوانان دیموکرات کشور بود . وی در تربیه جوانان با روحیه میهن دوستی ، تشویق جوانان به کار های هنری و فرهنگی و کار دوستی و اموزش ، صفا و صمیمیت استادانه برخورد می کرد . او در پهلوی شخصیت سیاسی، ادبی و فرهنگی و چهره زیبا شخصیت با وقار اجتماعی هم بود. در دوستی او یک نوع شور و یک رنگی ، صفا و باور دیده میشد. داکتر حنیف بکتاش یک انسان جالب بو د و کرکتر به خصوص خود را داشت . نماد از اعتماد بود. زندگی ساده را خوش داشت . از خود نمایی بدش می آمد. هم چشمی با کرکتر و شانش بیگانه بود . اگر یکبار او را میدیدی و با او هم صحبت میشدی ، هر گز نمیخواستی از او جدا شوی . او میتوانست زود انسان را مجذوب خود بسازد . از صحبت با او هرگز خسته نمیشدیم و از او فقط می آموختیم . اشعارش خوشم می اید. در اشعارش پیام به نسل جوان و آینده سازان وطن وضاحت می یابد. او میگوید :

لاروپه لاره درنه ورکه نشي
بپا پر بپلارو باندي پل کي نږدي
نوي لار پرانيزه ، پو نوی فصل
نوي نبالگي ته اعتبار ورکړه
بپا د غوټۍ شونډو ته مینه ، مینه
بن ته شیمه د اقتدار ورکړه ٠

زندگی با داکتر زبانشاس و تاریخدان کشور شاعر روینده و پیشرونده داکتر بکتاش وفا نکرد و زود به جاودانگی پیوست . روحش شاد و یاد و خاطراتش زنده و جاودان باد...))

اروابناد داکتر حنیف بکتاش يو متواضع ، پاک او سپيڅلي انسان و، او د لوړو اخلاقو او اوصافو شخصیت خاوند و . دی هغه پيژندل شوی، وطنپال او ځوان شاعر و، چې د پښتو ادبياتو د ودې ، پراختيا او پرمختگ لپاره يې ډير اوچت قدمونه پورته کړي دي ، زموږ د ادب مینه وال د ده ادبي او فرهنگي شخصيت ته به ډيره درنه سترگه گوري .

د اروابناد بکتاش صاحب چاپ شوي آثار دا دي :

- د ځنگله سترگو کي

- یاداشت ها و نوشته ها
- شعری که خنجر است
- صدا (د افغانستان د ځوانو شاعرانو بیلګې)
- کله چې لمر دخدای آیتونه لولي
او داسې یو شمیر نور آثار چې تر اوسه چاپ شوې نه دي ...

اروابناد حنیف بکتاش د (۲۰۱۲) زیږدیز کال د اکتوبر پر څلورمه نیټه له دغې فاني نړۍ څخه د ابد لپاره سترګې پټې کړې .

اروا دې ښاده او ښېرازه وي .

په ډېر درنښت او ادبي مینه : انجنیر عبدالقادرمسعود